

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 4. oktobra 1876.

Obseg: Avstrijska industrija in Turške homatije. — Kako spravljati korenstvo. — Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih. (Dalje.) — Gospodarske novice. — Krogoték ali kolobar različnih snóv v naravi. (Dal.) — Občni zbor banke „Slovenije“. — Zavarovalno društvo „Donau“ na Dunaji. — Slovensko slovstvo. — Naši dopisi. — Noviĉar.

Narodno-obrtniške stvari.

Avstrijska industrija in pa Turške homatije.

Avtrijski vpliv v Turških deŹelah je vprašanje obstanka Avstrijske industrije (obrtnije). Kar je severno Amerikanskim zdruŹenim drŹavam Amerikanski vzhod, to bi moral Evropejskim Orient za Avstrijo biti. Tje bi se izdelki naŹe industrije morali vvaŹati; tam bi se moral napredek in izobraŹenost širiti. IzobraŹenost rodí vsakojake potrebe in tem potrebam bi morala Avstrijska industrija vstrezati, kajti ona se Turĉije v veliki daljini dotika.

Bosna in Hercegovina imate v sebi vse pogoje za prihodnji razvoj, bodi-si v kmetijskem ali obrtniškem obziru. Plodna zemlja, neizmerni gozdi, v zemlji spavajoĉe rude, vse to je padlaga veliki obrtniji in bogatstvu.

Ako bi Avstrija v teh deŹelah mogoĉno vplivala ali celó vladala, dajale bi one Avstrijski industriji veliko dela in zasluŹka. Ako bi v teh zdaj tako nesreĉnih deŹelah vladala pravica in postava, bi ne samo Avstrijski kapital in delalne moĉi tje zahajale, ampak tudi iz druzih drŹav bi se podvzetni ljudje tam naseljevali. Nove Źeleznice bi nam te deŹele in njih pridelke pribliŹale. Stroški, katere bi Avstrijo stalo vpeljevanje prvih poizobraŹevalnih sredstev, kmalu bi se bogato vraĉali. NaŹi industriji bile bi potem tudi pota v malo Azijo in Sirijo odprta. Avstrija je zadnja leta v obrtniji zeló napredovala in izdeluje v veliki veĉi razmeri industrijalnih izdelkov, kakor jih pa sama konzumirati ali porabiti more. Al pomanjkanje kapitala, veliki davki in Źe marsikaj druzega je krivo, da se v zahodu ne moremo s tujozemsko industrijo meriti. Ostane nam toraj le vzhod (jutrove deŹele) za to delovanje, in to Źe zarad bliŹine teh deŹel, ker nas vozina tje veliko manj stane, kakor pa fabrikante vzhodnih drŹav.

Tudi v kupĉijsko-politiĉnem oziru se vidi, kako dobro bi bilo, da Avstrija z Rusijo v oĉigled vzhodnega vprašanja enakomiselno postopa. Prijateljska zveza z Rusijo bode gotovo, ĉe ne druzega, to dobro za nas imela, da Rusija ne bode veĉ tak strogo svojih mej našim izdelkom zapirala.

Ali pa Avstrijska vlada, kakor stvari zdaj stojé, dela na to, da se vse to doseŹe? Podoba je, da ne! Ona Źalibog! neodloĉno zdaj sem, zdaj tje svojo vnvanjo politiko obraĉa; da! ona sedaj bolj na to dela, da ostane

Turĉija, kakor do zdaj, od Anglije in v daljnem oziru tudi od AngleŹke industrije odvisna. S tem ravnanjem pa se ona ne upira samo razŹirjenju omike v barbarŹkih deŹelah, in kljubuje zahtevam podjarmljenega, za najveĉe svetinje ĉloveĉanstva, to je, za vero in narodnost se boreĉega jugoslovanskega naroda; ona pa tudi podkopuje obstanek svoje lastne industrije in po tem tudi svojega lastnega blagostanja.

Ako bi Źalostna ta slepota naših diplomatov ne imela za nas tako slabih nasledkov, no, le milovali bi jo, tako pa se mora vladnim merodajnim krogom Źalostno sprĉalo dati, da zamaknjeni v ekskluzivno, Jugoslovanom protivno Magjarstvo, noĉejo blagra Avstrije in njenih prebivalcev. To paĉ je najhujŹa sodba, katera jih zadeti more.

A. T.

Gospodarske stvari.

Kako spravljati korenstvo.

Kako poljske sadeŹe, ki spadajo v vrsto korenstva, kakor korenje, krompir, pesa, repa itd. in ki so zeló podvrŹeni gnjilobi in zmrzlini, smo v našem listu Źe mnogokrat razloŹili. Al gledé na letoŹnjo Źalostno letinjo, ko je Źe samo po sebi pridelka malo, je gospodarjem temveĉ treba pazljivim biti, da Źe ta piĉli pridelek ne gré pod zlo. Zato utegne na pravem mestu biti lepi poduk, ki ga o tej zadevi daje prof. PovŹé v 2. snopiĉu „Umnega kmetovalca“ tako-le:

„Nekateri spravljajo korenstvo v kleti, drugi v podzemeljske jame; v obeh zamore se korenstvo dobro ohraniti. Vendar mora biti klet suha in ne zatuhla, dovolj zraĉna; v podzemeljskih vlaŹnih, zatuhlih kletih korenstvo rado gnjije.

Potrebno je tedaj najprvo, da pazimo Źe pri izkopavanji korenstva, da ga ne ranimo z orodjem, s katerim ga spravljamo iz zemlje, ker ranjen korun (krompir) veliko rajŹe gnjije. Izkopani korun mora ostati nekoliko ĉasa razgrnjen, da se dobro osuŹi; in le dobro osuŹeno korenstvo smemo spravljati v klet. Ni ĉuda tedaj, da toliko korenstva segnjuje v hramu, ker se rani pri izkopavanji ali koplje v mokrem vremenu, in mokro, polno vlaŹne zemlje spravlja na velike kupe.

Ko je korenstvo dobro osuŹeno, spravi se Źe le v hram, ki se poprej za to pripravi. Po tleh se postrŹe blato, katerega v takih podzemeljskih kletih ne manjka; potem se pokladajo deske po tleh in ob stranéh, to je,

ob zidovju. Jako koristno je, če se napravljajo odri in na nje poklada korenstvo. Zato se napravljajo odri eden nad drugim, vsak je od drugega za kaka 2—2½ čevlja oddaljen. Naprava takih odrov je sicer nekoliko sitna, tem bolj pa koristna, ker korenstvo ne prenakupičeno ostaja zdravejše in se tudi lahko prebira, kar je posebno v sedanjih časih važno zaradi krompirjeve bolezni. Če se krompir ne prebira in ne odpravlja skupa vsak nagnjit, kmalu se okužijo drugi in pokvarjen je celi kup. Če bi pa tega ne hoteli napravljati, svetujemo vsaj, da se med posamezne plasti korenstva nametavajo tu in tam suhe, tanke veje, debela slama itd., kajti to pripomore, da se lahkejšje vrši izhlapevanje iz kupa; na vsak čevlj korenstva naj se poklada nekoliko vejevja ali slame; ravno tako naj se tudi ob koncih, tedaj navpično stavljajo na vsake tri čevlje narazen taki snopki, ki so enaki rovom (cevim) in odpeljujejo puh (soparico) iz kupa. Nekateri imajo navado, da plastasto nametavajo med korenstvo nekoliko sviža ali peska, kar je tudi pravo.

Hrani se korenstvo tudi v podzemeljskih jamah. Skušnje spričujejo, da so za rabo tudi take shrambe zato, ker še boljše in zdravejše se ohrani korenstvo v takih podzemeljskih prostorih kakor v nizkih kletih, v katerih veliko več koruna poganja in kalí, kakor v prvih (podzemeljskih prostorih). S tem prihranimo tudi nekaj poslopja, kar ni premajhne važnosti, posebno pri onih kmetijah, katere si pridelujejo mnogo korenstva, bodi si že za krmo, bodi si za kupčijske ali obrtnijske namene. Koliko kleti bi morali imeti veliki posestniki na pr. na Českem, ki pridelujejo več stotisoč centov sladkorne pese, katero izdelujejo v tovarnicah za sladkor.

Skoplje se pa taka jama, kake 1½ čevlja globoka, 3 čevlje široka in nekoliko sežnjev dolga. Zbere se za to kraj, ki je suh in nekoliko više leži, to zaradi tega, da ne more dohajati voda. Na dno se nasuje nekoliko slame in zdaj se poklada dobro osušeno korenstvo tako, da ga je tudi nad zemljo za kaka 2 čevlja visoko nakupičenega; nad površjem se sklada vedno ožje, tedaj v podobi strehe. Čez to se nameče nekoliko slame in na to zemlje.

V jeseni sme se le malo zemlje nasuti, ker se ni še bati mraza; dobro pa je, če morejo iz kupa odhajati sopuhi.

Ko se bliža mrzleji čas, treba je zavarovati kup pred mrazom in to s tem, da nasujemo na kup za čevlj zemlje. Ko se je bati še večjega mraza, tedaj proti zimi, mora imeti kup vsaj dva čevlja debelo zemeljsko odejo. Površje te odeje mora biti steptano in tako napravljeno, da ne more izcejati se deževna voda v kup, ampak da se odceja po površji odeje proč od prostora.

Kakor smo omenili, da je koristno, če se poklada plastasto med korenstvo slama ali vejevje, ravno isto velja, če spravljamo korenstvo v podzemeljske prostore.

Ko odjenja zimski mraz, more se zgornja odeja nekoliko zmanjšati. Krompir, hranjen v takih prostorih, ostaja zdrav in ne poganja kalí, kar je gotovo velike vrednosti za seme ali hrano.

V novejših časih napravljajo drugače: Izbere se kak suh prostor, na njega so razpoložili nekoliko suhe slame in na vrh poklada se korenstvo. Korenstvo pokrije se z zemljo, v jeseni manj, proti zimi bolj na debelo (2—4 čevlje). Potrebna zemlja dobiva se iz jarka, ki se vreže krog prostora kak 1½—2 čevlja globoko; vrezan jarek pa je za to, da se z zemljišča ali prostora odpravlja vsakatera mokrota.

Iz tega je jasno, da je ta poslednji način še boljši

od prvega, ker sigurnejše je obvarovano korenstvo pred mokroto, katera more iz bližnje zemlje vendar po kaki poti dospeti v jamo. Tu pa se vsa voda iz dotične zemlje izcejati more v jarek, ki je krog in krog prostora vrezan.

Kmetijski zgodovinski spomini vsega sveta vredjeni po mesecih.

Po „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“

(Dalje.)

Meseca septembra.

- | Dné | Leta | |
|-----|-------|--|
| 23. | 1728. | Je umrl Christian Thomasius, slavni učenjak v Halle-u; on je bil prvi, ki je na vseučilišču kmetijstvo učil v nemškem jeziku. |
| 25. | 1818. | Se je ustanovila slavnoznana viša kmetijska šola v Hohenheimu poleg Stuttgarta po kralju Vilelmu in njegovi soprogi Katarini Virtemberški pod vodstvom J. N. Schwerza. |
| 27. | 1752. | Je bila zadnja velika gonja na ture (divje bike) v Bialoviškem gozdu pod Poljskim kraljem Avgustom III. |
| 27. | 1875. | Je bil prvi shod Avstrijskih logarjev (gozdarjev) na Dunaji pod predsedstvom kneza J. Colloredo-Mannsfelda. |
| 28. | 1850. | Se je slovesno postavil spominek Albrechtu Thaer-u v Lipsku; napis mu je: „Učitelju svojemu Albrechtu Thaer-u nemški kmetovalci.“ |
| 29. | 1682. | Pistorius iz Frankobroda na Majnu je pripeljal prve nemške naselnike v severno Ameriko (Pensilvanijo). |

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske novice.

* *Svetovna razstava mlekarstva in sirarstva bo v Hamburgu prihodnje leto od 28. svečana do 4. sušca 1877.* Sprejemalo se bode v to razstavo iz vsega sveta mleko, surovo maslo, sir itd. in pa vsakovrstno mlekarstvo in sirarsko orodje. Oglasi za to razstavo se morajo zadnji čas do 15. decembra t. l. naznaniti razstavnemu predsedstvu v Hamburg, in to po posebnih oglasilnicah, ki se dobé v pisarnici izvrševalnega odbora ondi. Vsako v to razstavo namenjeno reč mora razstavnik na svoje stroške do 26. svečana 1877. leta poslati v Hamburg. Za prostor razstavnega sira itd. se ne bo plačalo nič. Ker je ministerstvo kmetijstva pozornost družbe kmetijske obrnilo na to razstavo in jej nekoliko nadrobni program poslalo, zato natisnemo ta poziv v našem listu z dostavkom, da se program dobi v pisarnici družbinega odbora v Ljubljani. — Kaj ko bi naše Bohinjske sirarske družbe se tudi vdeležile te razstave?

* *Letošnja dobra cena sadja.* — V nekaterih vaséh okraja Lobosiškega na Českem, kjer je tudi letos prav malo sadja, so nekateri kmetje, katere je doletela sreča dobrega pridelka, prav veliko iz njega skupili; tako je en kmetovalec v Proskovici skupil za svoje hruške 800 gold., drug pa ravno tam za svoje sadje 1200 gold., en kmetovalec v drugi vasi je za 150 vagonov hrušek potegnil 1560 gold., v vasi Palič je ondašnji župan polovico svojega sadja že na drevesih prodal za 1400 gold., v Loti je drug kmetovalec skupil